

**PROCESI U CILJU FORMIRANJA DOMAĆE
AKREDITOVANE SERTIFIKUJUĆE KUĆE PO
STANDARDU EU ISO 65**

AKCIONI PLAN ZA FORMIRANJE DOMAĆE AKREDITOVANE SERTIFIKUJUĆE
KUĆE PO STANDARDIMA EU ISO 65
2006 -2008

OSNOVNE PRETPOSTAVKE ZA RAZVOJ AKTIVNOSTI

- CILJEVI?
- OČEKIVANI REZULTATI?
- VREMENSKI OKVIR?
- TRENUTNI KAPACITETI?
- KAPACITETI ZA PROMJENE?
- FINANSIRANE
- LJUDSKI RESURSI
- MOGUĆNOST IZRAČUNAVANJA KLJUČNIH CILJEVA?
- MOŽE LI SE DATI KONAČNI CILJ I UTVRDITI ODRŽIVI POSLOVNI PLAN
RADI REALIZACIJE OSNIVANJA DOMAĆE LICENCIRANE
SERTIFIKACIJSKE KUĆE AKREDITOVANE OD EVROPSKE UNIJE

Nakon definiranja Akcionog plana , različiti predstavnici zajednice, predstavnici vlasti, udruženja poljoprivrednika, strukovnih udruženja, predstavnici zemljoradničkih zadruga, udruženja povratnika, robni proizvođači, preduzetnici i predstavnici poljoprivrednih institucija odabrali su sledeća radna pitanja za realizaciju programa sertifikovanja i uvođenje standarda organske proizvodnje i to :

- 1. Politika i definisanje strategije** u cilju uspostave ambijenta za lakše poslovanje
- 2. Institucionalna podrška i kooperacija** u cilju uspostave domaće sertifikujuće kuće
- 3. Istraživanje i razvoj** sa ciljem realne procijene mogućnosti i definisanje prioriteta razvoja
- 4. Tehnička i marketinška podrška** u cilju obezbjeđenja djelovanja domaće akreditovane sertifikujuće kuće
- 5. Razvoj sistema sertifikacije** u cilju operativnosti i kapaciteta uspostave sertifikujuće akreditovane Agencije po standardima i propisima Evropske Unije uz podršku od Soil Asocijacije iz Velike Britanije, Vlade RS, Gradova i opština RS, Poljoprivrednog instituta, Poljoprivrednog fakulteta, Veterinarskog instituta i drugih partnera.
- 6. Razvoj standarda** u cilju definisanja mogućnosti i planova za sertifikovanje proizvoda

POLITIKA I STRATEGIJE

-ZAKONODAVSTVO
-MINISTARSTVO
-OPŠTINE

Mišljenje grupe je da je zakonodavstvo krovno za poljoprivredu i da se farmeri moraju osloniti na zakonodavstvo i tražiti pomoć od njih.

Postavljeno je pitanje šta je to što treba mijenjati u zakonodavstvu, a šta treba nadopuniti da bi se osigurao razvoj poljoprivredne proizvodnje. Prijedlozi grupe su sledeći:

1. UVESTI RAZLIČITE PORESKE STOPE NA ZEMLJU KOJA SE OBRAĐUJE I NE OBRAĐUJE –ovo bi bila dobra motivacija za poljoprivrednike jer je prijedlog da se na neobrađenu zemlju plaća veći porez, a na obrađenu manji pa čak i da se potpuno oslobodi plaćanja poreza;
2. DONIJETI ZAKON O ZABRANI USITNJAVANJA POSJEDA- da se zakonom riješi cijepanje posjeda prilikom podjele imovine;
3. FARMERI TREBAJU DA DIREKTNO DOBIJAJU PREMIJE I SL. – da se promijeni postojeći način dobijanja premije i da farmeri dobijaju direktno premije od ministarstva, čime bi se smanjio odliv novca na razne strane;
4. DRŽAVA PREMALO IZDVAJA ZA SUBVENCije U AGRARU;
5. DA SE ZAKONOM NALOŽI VEĆA PRIMJENA STRUKE I NAUKE U AGRARU – farmeri imaju jako nizak nivo znanja
- način povezivanja – dohodovno, što znači bolji rezultati veći profit i za farmera i za savjetodavca.
6. KREDITNA SREDSTVA U AGRARU MORAJU BITI POVOLJNIJA – trenutno krediti su jako nepovoljni, jer banke imaju slabo sluha za poljoprivredne proizvođače. Kamatnu stopu u 100% iznosu subvencionirati.
7. NAMJENSKO KORIŠTENJE KREDITNIH SREDSTAVA - Mišljenje je da se uvede namjensko trošenje kredita uz povoljnije uslove, s tim da se uvede kontrola i kazne u slučaju nenamjenskog korištenja kredita;

Izneseni su i neki primjeri iz Velike Britanije gdje farmeri koji žele da se bave organskom proizvodnjom dobija sredstva pod povoljnim uslovima, ali ako se poslije 5 godina prestane baviti tom vrstom proizvodnje mora sva sredstva vratiti.

Primjer iz E.U.: farmeri koji doprinose očuvanju životne sredine dobijaju posebne premije.

INSTITUCIONALNA PODRŠKA I KOOPERACIJA PROJEKTU

CILJ: REGULISATI I PODSTAĆI ORGANSKU PROIZVODNJU KROZ ZAKONSKE REGULATIVE

PODCILJEVI:

- FORMIRATI INSTITUCIJE NA LOKALNOM REGIONALNOM I DRŽAVNOM NIVOU;
- FORMIRATI UDRUŽENJA, SEKCIJE I ZEMLJORADNIČKE ZADRUGE,
- FORMIRATI I OSPOSOBITI POTREBNE LABARATORIJE;
- IZVRŠITI ISTRAŽIVANJE I ANALIZU TE OMOGUĆITI DOSTUPNOST I JAVNOST INFORMACIJA;
- EDUKOVATI STRUČNI KADAR KOJI ĆE IMATI STALNO PRISUSTVO NA TERENU;
- EDUKOVATI RADNO SPOSOBNO STANOVNIŠTVO;
- PRIĆI OBRAČUNU FIKSNIH I VARIJABILNIH TROŠKOVA I OBRAČUN UKUPNE DOBITI;
- IZRADA BIZNIS PLANOVA ZA SVAKI SUBJEKT U PROIZVODNJI.

VREMENSKI OKVIR: 3 GODINE

ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ CERTIFIKACIJSKOG SISTEMA

PROBLEMI:

- NEPOSTOJANJE STANDARDA KVALITETA
- SLABA KOMUNIKACIJA I RAZMJENA INFORMACIJA
- NEPOSTOJANJE SVEOBUHVAATNE BAZE PODATAKA I NEINFORMISANOST
- NEPOSTOJANJE PODRŠKE VLADINIH INSTITUCIJA
- NE UVEZANOST POLJOPRIVREDNIH SUBJEKATA (PROIZVODNJA, PRERADA, POTROŠNJA)

1. ISTRAŽIVANJE RESURSA:

- PROIZVODNI KAPACITETI
- AGROZONIRANJE (PRIRODNE ODLIKE I STANJE ŽIVOTNE SREDINE)
- LJUDSKI RESURSI
- SOCIO-DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE
- PRIRODNI I ANTROPOGENI TURISTIČKI RESURSI

2. ISTRAŽIVANJE TRŽIŠTA:

- MEĐUNARODNE TENDENCIJE I TRAJNJA
- KLASER ORGANSKE HRANE (PROIZVOĐAČI, OTKUPLJIVAČI, DISTRIBUTERI UVEZANI SA AGROBERZOM - PIT)
- DOMAĆE TRŽIŠTE
- LEGISLATIVA I INSTITUCIONALNI OKVIR

3. FORMIRANJE BAZE PODATAKA SA WEB PORTALOM : www.agroberza.net

4. OBRAZOVANJE:

- ICT – Poslovni Inkubator edukativni elektronski servis
- ORGANSKA POLJOPRIVREDA (SEMINARI, INFO-PROPAGANDNI MATRIJAL)

5. IZRADA STUDIJE IZVODLJIVOSTI FORMIRANJA DOMAĆE AKREDITOVANE SERTIFIKUJUĆE KUĆE PO STANADRDIMA EU ISO 65

6. REALIZACIJA PROJEKATA

7. VLADINE UREDBE I AGRO KREDITNE BANKE (INVESTICIONI FONDOVI)

- OLAKŠICE ZA POLJOPRIVREDU
- DONOŠENJE ZAKONA, AKATA I PRAVILNIKA
- OVLAŠTENE KUĆE ZA SERTIFIKACIJU
- KONTROLNI ORGANI
- OLAKŠICE ZA PROIZVOĐAČE I PRERAĐIVAČE
- POVOLJNI KREDITI

PLASMAN ORGANSKIH POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA NA DOMAĆEM I MEĐUNARODNOM TRŽIŠTU KROZ STANDARDNE KANALE PRODAJE I TURIZAM

CILJ: RAZVOJ ORGANSKE PROIZVODNJE SA E. U. STANDARDIMA

- ❑ ZAŠTITA I UNAPREĐENJE ŽIVOTNE SREDINE
- ❑ ZAPOŠLJAVANJE
- ❑ SMANJENJE NEGATIVNOG TRGOVAČKOG BILANSA
- ❑ JAČANE RURALNIH PODRUČJA

OČEKIVANI REZULTATI:

STVORENA SVEOBUHVAJNA BAZA PODATAKA KOJA ĆE BITI PUBLIKOVANA PUTEV WEB PORTALA. BOLJA KOMUNIKACIJA I RAZMJENA INFORMACIJA I ROBA IZMEĐU PRIVREDNIH SUBJEKATA. ZAJEDNIČKI NASTUP NA TRŽIŠTU PLASMAN POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA. PRELAZAK POLJOPRIVREDNIKA SA NEORGANSKE NA ORGANSKU PROIZVODNJU, TE FINALIZACIJA PROIZVODA. DONEŠENA STRATEGIJA RAZVOJA ORGANSKE PROIZVODNJE HRANE U SKLADU SA E. U. DIREKTIVAMA UZ UČEŠĆE SVIH ZAINTERESOVANIH STRANA. REALIZOVAN ODREĐEN BROJ KONKRETNIH PROJEKATA. DONEŠENA TAKONODAVNA REGULATIVA I OLAKŠICE POLJOPRIVREDNIM PROIZVOĐAČIMA I PRERAĐIVAČIMA. STVARANJE PREPOZNATLJIVOG POLJOPRIVREDNOG PROIZVODA BIH NA DOMAĆEM I INOSTRANOM TRŽIŠTU. POVEĆANJE ZAPOSLENOSTI I POVRATAK LJUDI IZ GRADA U SELO. POVEĆANA EKOLOŠKA SVIJEŠT ZA PROIZVODNJU I POTROŠNJU ORGANSKE HRANE.

VREMENSKI OKVIR: 3-5 GODINA

TRENTUTNI KAPACITETI:

- ❑ PRIRODNO BOGATSTVO
- ❑ LJUDSKI RESURSI (OKO 46% U R.S.)
- ❑ TURISTIČKI RESURSI
- ❑ INSTITUCIJE (FAKULTETI, INSTITUTI...)

KAPACITETI ZA PROMJENE:

- ❑ TEHNIČKI KAPACITETI
- ❑ FINANSIJSKA SREDSTVA
- ❑ STRUČNI KADROVI (EKSPERTI)

FINANSIRANJE:

- ❑ MEĐUNARODNE I DOMAĆE DONACIJE
- ❑ FINANSIRANJE OD STRANE NADLEŽNOG MINISTARSTVA
- ❑ FINANSIRANJE OD STRANE OPŠTINE I GRADOVA U BIH

TEHNIČKA I MARKENTIŠKA PODRŠKA POLJOPRIVREDI

1. CILJ

- UTVRĐIVANJE ZAHTJEVA TRŽIŠTA ZA POLJOPRIVREDNIM PROIZVODIMA E. U.
- PRILAGOĐAVANJE PROIZVOĐAČA I PROIZVODA PREMA ZAHTJEVIMA EU
  - a) OBEZBJEĐENJE ODGOVARAJUĆIH PRIRODNIH RESURSA ZA ODREĐENU POLJOPRIVREDNU PROIZVODNJU
  - b) OBEZBJEĐENJE MATERIJALNO-TEHNIČKIH USLOVA ZA POKRETANJE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE PREMA ZAHTJEVIMA TRŽIŠTA
    - ŠTA TREBA OBEZBJEDITI (od ulaznih sirovina, potrebne mehanizacije)
    - KO (određivanje mjesta i vrste poljoprivrednih proizvođača-ratari, voćari, stočari)
    - KAKO (putem nevladinih i vladinih organizacija, međunarodne pomoći)

2. TREKUTNI KAPACITETI

ZA OSTVARENJE CILJA POTREBNO JE UTVRĐITI ČIME BIH RASPOLAŽE

- ZEMLJIŠTE PO VRSTAMA (ravničarsko, brdsko)
- STANOVNIŠTVO (ruralno, gradsko)
- MEHANIZACIJA, POLJOPRIVREDNI OBJEKTI I FARME

3. KAPACITETI ZA PROMJENE

- KOMASACIJA ZEMLJIŠTA
- UDRUŽIVANJE PO VRSTAMA PROIZVOĐAČA (ukrupnjavanje po područjima)

4. FINANSIRANJE

- SAMIM UGOVARANJEM VRSTE I KOLIČINE PROIZVODA ZA IZVOZ, TE UTVRĐIVANJEM ŠTA ĆE KO RADITI NEĆE BITI PROBLEM OBEZBIJEDITI POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA ZA POKRETANJE SVIH FAZA MARKETINGA

5. LJUDSKI RESURSI

- OBEZBJEĐENJE USLOVA ZA POVRATAK MLADIH ZA RAD U POLJOPRIVREDI I PRIMJENA SAVREMENIH AGROTEHNIČKIH MJERA

DEFINISANJE CILJEVA ZA OSTVARIVANJE PLANA TEHNIČKE I MARKETINŠKE PODRŠKE

- UTJECAJ NA ENTITETSKA MINISTARSTVA ZA POLJOPRIVREDU U BIH
- FORMIRANJE ASOCIJACIJA POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA PO VRSTAMA DJELATNOSTI
- UTVRĐIVANJE I KOLIČINA I VRSTA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA ZA IZVOZ
- FORMIRANJE INSTITUCIJA ZA SERTIFIKACIJU POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA (ISO 65 EU STANDARD)
- OBEZBJEĐENJE UGOVORA ZA IZVOZ PREKO VANJSKO-TRGOVINSKE KOMISIJE I DIREKTNIH UGOVORA SA AMBASADAMA ISLAMSKIH ZEMALJA U SARAJEVU ZA IZVOZ POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA PREMA NJIHOVIM ZAHTJEVIMA

POSLOVNI INKUBATOR U SEKTORU POLJOPRIVREDE

BANJA LUKA, Kalemegdanska 16

Tel: 051 433-371 , 051 433 370, 063 892 198 / 070 / 088

Sertifikovan od strane EC u BiH – 2004 god.

RAZVOJ SISTEMA SERTIFIKACIJE

1. FORMIRANJE INSTITUCIJE ZA SERTIFIKACIJU U PARTNERSTVU NGO KRAJINA/ POSLOVNI INKUBATOR / SOIL ASOCIJACIJA/ OPŠTINE
2. OBEZBJEĐENJE PRVE DOMAĆE LICENCE – EVROPSKI AKREDITOVANE
3. STRUKTURA:
  - NEZAVISNO VIJEĆE ZA SERTIFIKACIJU
  - ČLANSTVO:
    - a) INDIVIDUALNO
    - b) KOLEKTIVNO
  - STRUČNO ZAPOSLENI
    - a) GLAVNA KANCELARIJA
    - b) REGIONALNE KANCELARIJE
  - SERVIS I USLUGE
    - a) STRUČNA I TEHNIČKA PODRŠKA
    - b) KONTROLA U SVRHU IZDAVANJA SERTIFIKATA
    - c) EDUKACIJA NOSIOCA SERTIFIKACIJE
    - d) EDUKACIJA PROIZVOĐAČA
    - e) FORMIRANJE BAZE PODATAKA
  - PARTNERI
    - a) INSTITUTI
    - b) FAKULTETI
    - c) UNIVERZITETI
    - d) UDRUŽENJA POLJOPRIVREDNIKA
    - e) VLADA REPUBLIKE SRPSKE
  - MANAGMENT
  - EDUKACIJA

PRAVNO-NORMATIVNO DEFINISANJE PROCESA SERTIFIKACIJE

- ZAKONSKI I PODZAKONSKI AKTI
- KODEKSI I PRAVILNICI PO SPECIFIČNOSTI
- USKLAĐIVANJE STANDARDA SERTIFIKACIJE SA SA STANDARDIMA SOIL ASOCIJACIJE
- LABORATORIJSKA KONTROLA (TEHNIČKA I TEHNOLOŠKA)

4. FINANSIRANJE

- ANALIZA NAČINA FINANSIRANJA
- APLIKACIJA KOD FONDOVA EU
- POTPISIVANJE UGOVORA SA GRADOVIMA I OPŠTINAMA

5. LOKACIJA

6. VREMENSKI OKVIR

7. LJUDSKI RESURSI

8. TRENUTNI RESURSI

9. OČEKIVANI REZULTAT

RAZVOJ STANDARDA ORGANSKE PROIZVODNJE

- CILJ STANDARDIZACIJE JE PLASIRANJE POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA NA DOMAĆE I INO TRŽIŠTE
- OČEKIVANI REZULTATI –ORGANIZOVANA PROIZVODNJA, UVOĐENJE ROBNE MARKICE RADI DOKAZIVANJA KVALITETE
- VREMENSKI PERIOD STANDARDIZACIJE ZAVISI OD VRSTE PROIZVODA KOJI SE STANDARDIZUJE (2-3 GODINE)
- KAPACITETI: VODA, NEZAGAĐENO ZEMLJIŠTE, INFRASTRUKTURA
- KAPACITETI ZA PROMJENE: UKRUPNJAVANJE ZEMLJIŠTA, EDUKACIJA UVOĐENJE OGLEDNIH PARCELA, SARADNJA SA LOKALNOM UPRAVOM (PODRŠKA)
- FINANSIRANJE: IZRADA BIZNIS I AKCIONOG PLANA, KREDITNA SPOSOBNOST OPŠTINE, ZAJEDNIČKA ULAGANJA, PODSTICAJNA SREDSTVA
- LJUDSKI RESURSI: RADNA SNAGA, STRUČNA PODRŠKA
- MOGUĆNOSTI IZRAČUNAVANJA KLJUČNIH CILJEVA JE OSTVARIVA, JER JE TO GLAVNI CILJ UNAPREĐENJA (POLJOPRIVREDE) ORGANSKE PROIZVODNJE JER BEZ TOGA NEMA SREĐENOG TRŽIŠTA
- MOŽE LI SE DATI KONAČNI CILJ I UTVRDITI POSLOVNI PLAN RADI REALIZACIJE U STVARNOSTI. PRIJEDLOG JE DA SE EFIKASNO I BRZO IZVRŠI STANDARDIZACIJA ODREĐENIH PROIZVODA NA ODREĐENOM PODRUČJU

ZAKLJUČCI
1. MEĐUNARODNE KONFERENCIJE O SERTIFIKACIJI
U REPUBLICI SRPSKOJ –BIH 2005

1. Obezbediti efikasniju saradnju sa institucijama vlasti – opštinama i resornim Ministarstvima u cilju ubrzanja i podrške izuzetno značajnom procesu sertifikovanja domaćih proizvoda;
2. Institucionilizirati podršku organskoj proizvodnji na cjelom prostoru Republike Srpske –BiH kao jednu od najznačajnijih izvoznih grana privrede;
3. Izvršiti istraživanje na svim lokalnim nivoima i napraviti u što kraćem vremenskom roku Akcioni plan razvoja uz direktnu podršku institucija vlasti a koji će biti pomognut od strane Soil Asocijacije i međunarodne asocijacije za akreditaciju;
4. Organizovati verifikovanje domaćih proizvoda kroz uspostavu robne markice kvaliteta proizvoda i obezbjediti sertifikaciju određenih organskih proizvoda u prve tri godine projekta od strane Soil Asocijacije iz Velike Britanije kako bi proizvode predstavili na međunarodnom tržištu do uspostave vlastite sertifikujuće akreditovane kuće;
5. Obezbjediti tehničku i marketinšku podršku projektu na svim nivoima i od svih zainteresovanih strana i učesnika kako bi projekat što pre zaživio;
6. Formiranje sertifikujuće domaće licencirane kuće preko Poslovnog Inkubatora u oblasti poljoprivrede Banja luka, Gradova, opština i resornih Ministarstava u Vladi RS i Vijeća Ministara BiH;
7. Uvođenje procesa standardizacije organske proizvodnje i ikonvencionalne direktno kod poljoprivrednih proizvođača na celom teritoriju RS / BiH.
8. Permanentna saradnja i edukacija od strane Soil Asocijacije iz Velike Britanije.